

ELS ALCALDES DEL POBLE DE SANT DANIEL (SEGLES XIX-XX)

PABLO A. PÉREZ

Diplomat en Genealogia, Heràldica i Nobiliària

Resum

Aquest treball consigna vint-i-quatre alcaldes documentats del poble de Sant Daniel, abans de la seva incorporació a Girona. D'ells, se n'identifiquen genealògicament la gran majoria, i s'hi adjunten a més els anys en què van exercir els seus governs, així com les seves firmes personals. La iniciativa és inèdita, i suposa una aportació desconeguda a la història local.

Paraules clau

Sant Daniel, alcalde, ajuntament, història, genealogia.

Resumen

Este trabajo consigna veinticuatro alcaldes documentados del pueblo de Sant Daniel, antes de su incorporación a Girona. De ellos, se identifican genealógicamente la gran mayoría, y se adjuntan además los años en que ejercieron sus gobiernos, al igual que sus firmas personales. La iniciativa es inédita, y supone un aporte desconocido a la historia local.

Palabras clave

San Daniel, alcalde, ayuntamiento, historia, genealogía

Abstract

This work records twenty-four documented mayors of the town of Sant Daniel, before its incorporation into Girona. Of them, the vast majority are identified genealogically, and the years in which they held office are also attached, as well as their personal signatures. The initiative is unprecedented, and represents an unknown contribution to local history.

Keywords

Sant Daniel, Mayor, City Hall, History, Genealogy.

INTRODUCCIÓ

Aquest treball se centra en la vall de Sant Daniel (abans poble, i avui part integrant de la ciutat de Girona), un espai natural a l'est de la ciutat de Girona, i determinat pels contraforts nord-occidentals de les Gavarres (Panella i Soler, 1983, p. 225). La vall va ser coneguda en temps antics per Vall Tenebrosa, Vall Profunda (Botet y Sisó, [1911], p. 379) i Vallboscosa (1670¹, 1686²); i ja al segle XIX hi va haver escriptors que privilegiaven la naturalesa del lloc com un actiu (Morató y Grau, 1895, p. 243):

Al sortir pel portal de Sant Cristófol ja 'us quedéu agradrats de veure 'l magnífich panorama que á vostres plantes s'extén... La vall de Sant Daniel ab ses casas blanques com floch de néu y sos camps verts com l'esmeragda; lo castell de Montjuhich y la torre Geronella, á esquerra y dreta de vall respectivament, com si fossin dos guaytes que la vigilessin; y aquell ayre suáu... Vaja, que tot plegat, sembla dir: Donchs... –¿qué penséu, poetes?

El caràcter bucòlic del lloc, amb un paisatge de boscos i conreus (figura 1) i la proximitat a Girona avui continuen sent els seus principals atractius (“És una petita meravella pessebrística”, va dir Bertrana, s.d., p. 128), fins al punt que trobar ericons, senglars i puputs és gairebé més difícil que creuar-se amb excursionistes, grups de ciclistes i persones (tant veïns com turistes) que caminen amb temerària imprudència i total impunitat per les vies públiques, com si tot fos de vianants... Però el lloc té una història prèvia, i històricament ha estat més que un “barri verd” de Girona, o algunes masies al costat d'aquesta ciutat.

La localitat de Sant Daniel, en el seu caràcter d'entitat poblacional abans de la seva incorporació a la ciutat de Girona, gaudia d'un govern municipal propi.³ Al capdavant d'aquest govern hi havia la figura de l'alcalde, màxim responsable de les decisions que afectaven tots els veïns, així com de la gestió monetària i patrimonial. Segons la Constitució de 1812, durant el mes de desembre de cada any, els ciutadans triaven els electors, i eren aquests els encarregats d'escollir l'alcalde, els regidors i els procuradors síndics de cada

¹ ADG 3/140 1 1 1, B9, f. 295.

² ADG 3/140 1 1 1, B10, f. 55.

³ Administrativament, Sant Daniel estava dividit al segle XIX en tres districtes: Sant Daniel, Vila-roja i Montjuïc; i durant el primer terç del segle XX apareixen Sant Miquel i Rafart (Panella i Soler, 1983, p. 231-232).

Fig. 1. Vista de Sant Daniel, l'any 1982. Joan Comalat Vila, CRDI/Ajuntament de Girona; amb retocs de l'autor.

corporació. Els designats començaven llavors a exercir llurs càrrecs a partir del primer de gener de cada any (Clara, 2019, p. 21).

El monestir de Sant Daniel (figura 2) exercia una influència important sobre tota la vall, on a més de l'influx religiós i social, posseïa el domini de terres i interessos.

En tot el temps analitzat en aquesta recopilació, s'alternen diferents formes de govern, segons l'episodi nacional que es visqués: regència de Maria Cristina (minoria d'edat d'Alfonso XIII) (1885-1902), monarquia d'Alfonso XIII (1902-1923), dictadura de Primo de Rivera (1923-1931), Segona República (1931-1936), Guerra Civil (1936-1939) i règim de Franco (1939-1975).⁴ En tots aquests moments, sempre hi va haver gent treballant als ajuntaments, i les actes, cartes, autoritzacions, arqueigs i altres comunicacions plasmen el seu pas pel temps.

⁴ Un estudi sobre els segells utilitzats a Sant Daniel als segles XIX-XX es pot consultar a: Pablo A. PÉREZ, "Una petita col·lecció sigil·logràfica de Sant Daniel", *Paratge*, 36 (2023), p. 199-215. Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària.

Fig. 2. Poble i monestir benedictí de Sant Daniel, l'any 1919. Autor desconegut, CRDI/ Ajuntament de Girona, col·lecció L'Abans.

A finals del segle XIX, Sant Daniel era un petit poble de 700 habitants, produïa blat, oli i llenya, s'especifica que hi havia fàbriques de calç hidràulica, “*varias fuentes de agua muy recomendadas por la ciencia para las afecciones del estómago*” (1898).⁵ La festa major del poble era el 1r de setembre (1904).⁶

L'AJUNTAMENT DE SANT DANIEL

No està del tot clar quan comença a funcionar orgànicament com a ajuntament la localitat de Sant Daniel. La inexistència de material documental impedeix aprofundir en aquest coneixement.

⁵ *Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, Ultramar, Estados hispano-americanos y Portugal*, 1898, p. 1.363.

⁶ *Ibid.*, 1904, p. 1.755.

Les actes dels primers anys del segle XX reflecteixen innumbrables conflictes: reparacions de camins, danys per inundacions, arbitris, anàlisis pressupostàries, denúncies a veïns per abocament d'escombraries, elevacions d'allistaments, ajudes externes, contractacions de metges, recomptes de ramaderia, gestions sobre l'escorxador municipal, etc. Els ajuntaments tenien, a més, el deure de mantenir en condicions l'escola i la casa del mestre, a través de la seva dependència de la Junta Municipal d'Ensenyament (Clarà i Vallès, 2003, p. 16), i també hi havia escola a Sant Daniel. Les sessions del ple de l'Ajuntament (no les de la comissió gestora) donen una idea de la quantitat de treball que requeria el govern municipal: van ser 21 el 1905, 17 el 1910, 45 el 1915, 54 el 1920, 11 el 1930, 27 el 1935... (és a dir, una mitjana de 29 sessions a l'any, o entre dues i tres sessions al mes).⁷

El municipi, però, malgrat el que es pugui esperar, no era un ens rural aïllat del món exterior, amb la sola preocupació de donar permisos per fer ràfecs o cobrar arbitris per les carns i les begudes. En plena Primera Guerra Mundial per exemple, es troba una humil però sincera mostra a favor de l'Oficina Pro Cautivos, promoguda per l'alcalde Juan Serra, i signada per José Pericot, Juan Sarrats, Francisco Oriol, Daniel Llinás, Vicente Cánovas i Pedro Andreu (tots aquests últims regidors, els quals al seu torn havien estat o serien alcaldes del poble):⁸

[...] *Luego y á Propuesta del Sr. alcalde se acuerda adherirse al acuerdo del Ayunt.^o de Lecuona (Vizcaya) á fin de recabar del Gobierno sea Concedida á S.M. el Rey D. Alfonso XIII la gran cruz de Beneficencia en méritos de su humanitario proceder á favor de los prisioneros de las naciones beligerantes en la actual guerra europea y elevar un escrito en homenaje al propio Rey expresando la admiración de este vecindario por su loable conducta á favor de dichos prisioneros. Y no habiendo más asuntos se levantó la sesión firmando la presente [...]*

La localització de l'Ajuntament i les escoles de Sant Daniel mereixen, però, una mica d'atenció i deteniment. I, per ser correctes, són tres els emplaçaments que es coneixen d'aquests edificis en la història dels darrers cent anys.

El primer es trobava a la *Plaza de la Constitución* (avui anomenada plaça de la Sardana), un emplaçament lluny de tot nucli urbà i que no semblava gaire

⁷ El llibre d'actes del ple municipal de l'any 1925 no es troba a l'AMG.

⁸ AMG, FASD, RG44245 (6/16), Actes del ple municipal, 1916-1920, f. 2v (21/5/1916).

Fig. 3. Plaça de la Sardana (maig del 2024), antiga seu de l'Ajuntament de Sant Daniel (fins al 1901). Fotografia de l'autor.

pràctic (figura 3). Al segle XVIII és anomenada “Plassa Balladora” (Panella i Soler, 1983, p. 241). Un escriptor deixa unes línies que val la pena reproduir, dels inicis del 1900 o potser abans (Bertrana, s.d., p. 131):

Havem de remarcar als que no ho saben, que Sant Daniel és un poble de cases disperses sense un sol carrer ni indicis de tal. Devés la cloterada, en un recolze del Galligans, sota uns vells pollancre venerables, hi trobeu un petit edifici de rajols i una esplanada anexa. Aquí teniu la Casa consistorial, l'escola i la plaça. L'ègloga substitueix a desgrat del caràcter cívic del paratge, i els edictes del batlle són enganxats devora els nius de merles i el xipolleig de les granotes.

Allà, però, es celebren els aplecs, i una mena de terrassa adossada a l'escola, ran del teulat, serveix de cadafalc als músics. La coloraina festiva dels vestits camperols espurneja en les clarianes del brançam i l'espiguet de les tenores es dilueix en la fronda, s'apaga en els herbeis margeners i mor plàcidament.

Aquesta referència⁹ és molt important, perquè especifica de primera mà la localització d'aquesta casa, en ús fins a l'any 1901 (Panella i Soler, 1983, p.

⁹ Que cal agrair calorosament a Carme Panella Soler, i a Llorenç Panella i Soler.

241). Avui es conserva una gran paret, utilitzada de suport a les grades dels músics per ballar sardanes. També es pot veure un contrafort que aguanta i consolida aquesta paret, i restes de l'antic edifici que devien ser l'ajuntament i les escoles. En queda poc i res, i tampoc hi ha cap dibuix o gravat que es pugui consultar.

El nom de la plaça era apropiat i molt important (en al·lusió a la Constitució de l'any 1869), en haver-hi l'edifici públic del poble. La ubicació d'aquest primitiu ajuntament és francament força dolenta. Potser es tractava d'algun terreny veïnal, o alguna donació del monestir, i es va aprofitar per a aquest fi públic. Es pot considerar que potser es va fer per la Constitució (1869), però la veritat és que l'edifici potser ja existia en temps anterior a aquesta data (cal recordar que hi va haver altres constitucions prèvies...).

En desaparèixer la funció i/o l'edifici municipal, es va creure que la plaça mereixia un lloc més escaient, i així, la *Plaza de la Constitución* va ser traslladada el 1904 a la plaça davant del monestir de les monges, reemplaçant la plaça de l'Església. La lectura de l'acta que va donar origen a aquest fet té molt d'interès a l'hora de determinar la ubicació de dit primitiu ajuntament.¹⁰ S'hi llegeix que el president Pedro Roca va dir “*y en su consecuencia hizo presente que teniendo en cuenta que la plaza conocida hoy por la de la Constitución no tenía razón de ser en el punto en donde hoy día está puesto que en ella no existe edificio de ninguna clase y se encuentra muchas veces en la imposibilidad de ir á ella por los arroyos que la rodean*”. El tinent d'alcalde José Pericot va demanar la paraula i va dir: “*en caso de acordar el cambio lo natural sería que fuera con el punto en donde están situado la casa ayuntamiento y escuelas públicas*”, opinió a la qual se suma el regidor síndic Esteban Serriñá. Finalment, contesten el senyor alcalde i el regidor Pujol dient “*que no podía ser lo propuesto por los anteriores por que el sitio donde esta situada la casa ayuntamiento no existe plaza alguna, y por lo tanto insistieron*”. Aquesta acta de 1904 té gran valor, no només perquè indica que no hi havia cap edifici a la plaça de la Sardana (aleshores, *Plaza de la Constitución*), sinó que a més es proposava mudar dita plaça al lloc on es trobaven l'ajuntament i les escoles (és a dir, en un *altre* lloc); que aquests

¹⁰ AMG, fons Ajuntament de Sant Daniel, RG44245 (2/16), Actes del ple municipal, 1903-1906, f. 19v (20/3/1904).

edificis estaven junts; i que al lloc on estava l'ajuntament l'any 1904 no hi havia cap plaça.¹¹

També cal dir que es vol canviar l'antiga *Plaza de la Constitución* a una nova ubicació, perquè aquella (on avui hi ha la plaça de la Sardana) era impràctica, allunyada i no hi havia edificis a prop. El nom de plaça de la Sardana se li va donar després, i no hi ha cap prova que hagi reemplaçat el de la Constitució “prevalent el nom popular”, i que el nom antic hagi estat una imposició, com s'ha arribat a insinuar.¹² De fet, davant de l'adulteració dels processos electorals d'anys anteriors, el text a què fa referència el nom va ser acollit amb gran entusiasme per àmplies capes del poble perquè s'havia fet de la reclamació del sufragi universal masculí una veritable bandera del liberalisme democràtic; i és un fet que aquesta Constitució sempre projectarà la seva ombra al llarg de la resta de la història nacional com a garantia, en qüestions fonamentals, com ara el judici per jurat, l'acció popular, el dret d'associació, la llibertat d'ensenyament o la llibertat de culte (una de les més apassionadament debatudes en aquelles Corts i autèntica novetat en el nostre constitucionalisme). Així, no és gaire creïble que s'hagi imposat el nom a una plaça de poble perduda en un prat (per qui?, a més), sembla més aviat possible que els seus veïns haguessin decidit fer-ho per voluntat pròpia.

Però respecte a l'altre emplaçament on hi havia l'ajuntament i les escoles des de l'any 1901: on era, doncs? Hi ha bibliografia que diu que la vida administrativa i cultural de Sant Daniel es concentrava a Can Carreras (figura 4), a l'antic Veïnat de Dalt, avui anomenat Veïnat de Carme Auguet (Clara, 1984, p. 6). Probablement, les escoles eren a la part de l'edifici vell darrere Can Carreras, que tenia dos porxos grans (que s'anomenaven les Voltes d'en Bertran).¹³

¹¹ Hi ha bibliografia que indica que l'ajuntament i les escoles antigues de Sant Daniel eren a la Barraqueta (Panella i Soler, 1983, p. 241; Iglesias & Cargol, 2010, p. 62). Tot i això, la foto que s'il·lustra en una d'aquestes fonts bibliogràfiques (Iglesias & Cargo, 2010, p. 62) no és aquest lloc, sinó can Xaco o ca la Xacona. A la Barraqueta hi vivia la família Bordas (cosa que figura en aquest llibre) i també el carter Coll, encara que no funcionaven ni l'ajuntament ni les escoles. Can Xaco es troba davant de la plaça de la Sardana, i a més, es proposa mudar la plaça on l'any 1904 hi havia l'ajuntament i les escoles municipals (i on no hi havia cap plaça), per la qual cosa can Xaco mai no es va poder fer servir com a casa consistorial.

¹² Programa de la Festa Major de Sant Daniel (2017).

¹³ Gentilesa de Llorenç Panella i Soler (maig de 2024).

Fig. 4. Can Carreras (maig del 2024), antiga seu de l'Ajuntament de Sant Daniel (1901-1917). Fotografia de l'autor.

Per aclarir dubtes, s'ha de recórrer a la documentació. La proposta d'acordar la celebració d'un concurs per a l'adquisició d'un terreny on poder construir la casa consistorial, el jutjat municipal, les escoles nacionals i les habitacions per als professors es delibera i acorda per unanimitat, “*dado que no pueden ser más apremiantes las necesidades que tiende aquella á remediar*” (24/9/1916);¹⁴ i així s'inicia un expedient de concurs per a l'adquisició de 15 àrees de terrenys per a la construcció d'un edifici per a casa consistorial, jutjat municipal, escoles nacionals i habitacions per als professors.¹⁵ En els trenta dies de termini assenyalat per al concurs només es va presentar una proposició subscrieta per Loreto Puaté y Roura (veïna de Sant Daniel, filla de l'abans alcalde Narciso Puaté y Vidal, i dona de Tomás Canalías y Rigart, recaptador municipal).¹⁶ Ella ofereix un terreny de 1640 m² de superfície, que resulta ser la meitat aproximada del camp anomenat l'Oratori, per 1.250 pessetes, cosa que s'accepta (2/11/1916).¹⁷ La primavera següent, el ple acorda per unanimitat

¹⁴ AMG, FASD, RG44245 (6/16), Actes del ple municipal, 1916-1920, f. 5v (24/9/1916).

¹⁵ AMG, FASD, RG44288, Construcció i manteniment d'equipaments municipals.

¹⁶ AMG, FASD, RG44245 (5/16), Actes del ple municipal, 1913-1916.

¹⁷ AMG, Fons Ajuntament de Sant Daniel, RG44245 (6/16), Actes del ple municipal, 1916-1920, f. 7v-8v (22/11/1916).

sol·licitar al governador l'execució de la subhasta de les obres noves,

*ya que se tenía que aprovechar el presente verano para dicha construcción á fin de que al principiar el nuevo curso en Septiembre pudieran inaugurarse ya que no es posible exponer otro invierno á los profesores y escolares á permanecer en los viejos edificios ruinosos y llenos de humedad, dados de baja por la Inspección Provincial desde octubre de 1915, y con la amenaza del cierre de las escuelas si deben utilizarse otra vez los viejos locales (27/5/1917).*¹⁸

A finals d'aquest mateix any, es confecciona i aprova el “Pliego de condiciones que ha de regir para la enagenación en pública subasta, de la antigua casa ayuntamiento y Escuelas, conocida por ‘Can Carreras’, nº 47, sita en el Vehinat de Dalt, con arreglo á la Sustracción de 24 de Enero de 1915”, que s’oferia per 4.000 pessetes (18/11/1917).¹⁹ Finalment, només s’hi presenta Antonio Carreras y Soler, que n’ofereix 4.003 pessetes, i que es converteix en el nou propietari de la casa (23/12/1917).²⁰ És interessant destacar que la casa és anomenada Can Carreras des d’abans d’aquesta compra (potser per haver pertangut en el passat a algun avantpassat del senyor Carreras); i, òbviament, es va continuar anomenant igual.²¹ La casa tenia la seva antiguitat (la llinda de la porta és de l’any 1740, tot i que no era la més antiga, perquè la veïna mas Preses està datada l’any 1578), però probablement el nou propietari la va arreglar.

Quina va ser la causa de voler construir un nou ajuntament? No s’acaba d’entendre bé per què no s’arreglaven les escoles de Can Carreras (que era un bé que ja posseïa l’ajuntament), i per què s’havia de fer tot de nou, adquirint a més un immoble que l’Ajuntament tampoc no tenia. Tant interès generava aquesta qüestió de les obres noves, que el plec original considerava fins i tot l’expropiació forçosa de la finca que al parer de l’Ajuntament pugui servir millor l’interès públic, en cas de no presentar-se cap proposició.²² En aquest sentit, la documentació com la memòria popular no aporten cap ajut sobre les causes de tant entusiasme. Potser, a l’anterior seu municipal hi havia massa reparacions a fer, no hi havia prou espai d’esbarjo per als infants (cal recordar

¹⁸ *Ibid.*, f. 14v-15 (27/5/1917).

¹⁹ *Ibid.*, f. 19v-20v (18/11/1917).

²⁰ *Ibid.*, f. 21-21v (23/12/1917).

²¹ Aquesta masia està anomenada erròniament Can Poater (en realitat sinònim de Cal Sabater) al Pla especial de protecció del paisatge i la vegetació característica de la Vall de Sant Daniel de Girona (1983, p. 49).

²² AMG, FASD, RG44245 (6/16), Actes del ple municipal, 1916-1920, f. 6v (15/10/1916).

Fig. 5. Edifici comunitari (maig del 2024), antiga seu de l'Ajuntament de Sant Daniel (1918-1963). Al fons a l'esquerra es distingeixen les cases dels mestres. Fotografia de l'autor.

que el 1904 s'esmenta que no hi ha plaça al lloc), i es trobava més operatiu construir-ho tot de nou. Hi ha bibliografia que relaciona aquest interès amb els criteris emprats per la Mancomunitat de Catalunya a l'hora de construir edificis escolars (Panella i Soler, 1983, p. 241). Potser la “*Sustracción de 24 de enero de 1915*” esmentada més amunt, es refereix a aquest succés, perquè la Mancomunitat va tenir vigència des del 1914 fins al 1925.

Cap a finals de l'any 1917²³ ja es troben drets els nous edificis municipals (el jutjat de pau i l'ajuntament al mig, i les escoles a cada banda), construïts a dalt de la pujada del carrer de les Monges (Figura 5); i s'inauguren l'1/1/1918.²⁴ A l'ajuntament no hi ha prou diners per fer les dues cases dels mestres que es necessitaven, i a més, va ser denegada la sol·licitud de préstec de la Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros (21/12/1921).²⁵ Tanmateix, un cop es disposa dels recursos, se subhasten les obres de les cases dels mestres (10/6/1922), i l'únic licitador és Lorenzo Batllori, per 25.484 pessetes (16/7/1922).²⁶

Aquest últim espai públic va ser el cor cívic del poble de Sant Daniel molt de temps.

²³ AMG, Fons Ajuntament de Sant Daniel, RG44245 (6/16), Actes del ple municipal, 1916-1920, f. 22 (30/12/1917).

²⁴ *Ibid.*, f. 22-22v (1/1/1918).

²⁵ Carta al alcalde D. José Pericot, Barcelona, 21/12/1921 (gentilesa de Carme Panella Soler, i de Llorenç Panella i Soler, maig de 2024).

²⁶ AMG, Fons Ajuntament de Sant Daniel, RG44245 (6/16), Actes del ple municipal, 1920-1924, f. 43-44 (16/7/1922).

ELS HOMES PÚBLICS

Al llarg del segle XX, en canvi, se succeeixen diferents governs municipals fins a l'últim de tots (l'any 1963). El propòsit d'aquest treball és indicar els noms (i les filiacions si és possible) dels alcaldes,²⁷ i el moment en què van estar a càrrec de l'Ajuntament, segons la documentació consultada.²⁸ La informació suposa una aportació al coneixement del passat del poble de Sant Daniel, dins un marc de recopilació científica.

Sense haver-hi menció expressa, tot indica que qui estava a càrrec de l'Ajuntament de Sant Daniel l'any 1860²⁹ era Sebastián Garrigolas,³⁰ que signa en un lloc prominent al costat del segell municipal (Figura 6). La

²⁷ Pel que fa als noms de persona, s'ha optat per reproduir-los respectant la grafia original. És a dir, "Narciso Puaté" avui s'hauria d'escriure "Narcís Poater", però en aquell temps, constava escrit de la primera manera, i a més la persona signava així (que no treu que, evidentment, hagi estat anomenat "Narcís", i que avui es pugui normalitzar l'ortografia del cognom). Per tant, la normalització de noms i cognoms no és una cosa que es pugui fer en nom de persones que ja no estan vives: és un dret recollit en l'article 19.1 de la llei 1/1998 de política lingüística "per a persones vives", i per tant, no afecta una investigació històrico-genealògica. Hi ha altres consideracions onomàstiques que cal respectar, com l'ús de la conjunció *i* (en el passat *y*, que va ser canviat amb la reforma ortogràfica de Pompeu Fabra), l'ús del cognom simple o doble (aquest últim, que no va ser d'ús generalitzat ni tan antic com es creu, i que ha de ser anul·lat si no hi ha suport documental), l'ús de tractaments socials diferenciats, etc. No és l'objectiu d'aquest treball endinsar-nos en aquestes qüestions metodològiques, interessantíssimes en si mateixes, i que mereixen un treball específic diferent, i amb seguretat també més extens. El que interessa en un treball històric és entendre que aquest es basa en documentació, i que una persona de nom castellanitzat per la conjuntura del moment no era menys catalana per això, i que no cal transformar-li el nom i el cognom per a tranquil·litar d'alguna consciència actual: es tracta de respectar el passat, no d'adaptar-lo al que un creu que és (o que sona) millor avui.

²⁸ La documentació municipal es troba a l'Arxiu Municipal de Girona, dins del fons Ajuntament de Sant Daniel, i la parroquial a l'Arxiu Diocesà de Girona (agraïm l'ajut als tècnics dels arxius respectius). També s'ha consultat diversos anuaris, hermeroteques, etc.

²⁹ AMG, FASD, RG44273 (1/15), Amillaments, 1862.

³⁰ Sebastià Joaquim Florencio Garrigolas, o Sebastián Garrigolas, era fill legítim de Narcís Garrigolas (fill legítim de Francesch Garrigolas, pagès, i d'Antonia Carreras) i de Rosa Llinás (filla legítima de Narcís Llinás, treballador, i d'Isabel Sureda), nascut el 20/5 i batejat el 21/5/1826 a la parròquia de Sant Feliu de Girona (ADG 3/140 1 1 1, B14, f. 443); i va estar casat amb Narcisa Bordas (natural de Sant Feliu; filla legítima de Dalmacio Bordas, natural de Sant Feliu, i de Catalina Bonet, natural de Santa Eugènia) (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 136).

Figura 6: Signatura de Sebastián Garrigolas (1860). AMG, Fons Ajuntament de Sant Daniel, RG44273 (1/15), Amillaraments, 1862. Fotografia de l'autor.

documentació del segle XIX és escassa, i no és possible conèixer més detalls del funcionament municipal.

Hi ha anys que no s'ha trobat dades de càrrecs públics, com 1879,³¹ 1880,³² 1881,³³ 1882,³⁴ 1883,³⁵ 1884,³⁶ 1885,³⁷ 1886.³⁸ Potser, en el moment en què va ser confeccionada la bibliografia consultada (anuaris) no hi havia ningú al càrrec; però curiosament, aquests mateixos anuaris exposen algunes persones com a alcaldes (com Pedro Serra o Esteban Serinã), en anys en què efectivament ho van ser d'altres, per tant, queda el dubte de si la bibliografia estava actualitzada correctament.

A continuació, es presenta la llista cronològica dels alcaldes trobats des de finals del segle XIX fins al segle XX, amb el període o moment puntual del seu govern:

³¹ *Anuario-almanaque del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, de Madrid, de las provincias, de Ultramar y de los Estados hispano-americanos*, 1879, p. 695.

³² *Ibid.*, 1880, p. 885.

³³ *Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de Madrid, de las provincias, de Ultramar, de los Estados hispano-americanos y de Portugal*, 1881, p. 891.

³⁴ *Ibid.*, 1882, p. 914.

³⁵ *Ibid.*, 1883, p. 960.

³⁶ *Ibid.*, 1884, p. 1.050.

³⁷ *Ibid.*, 1885, p. 1.028.

³⁸ *Ibid.*, 1886, p. 1.124.

Figura 7: Signatures dels alcaldes en ordre alfabètic (A-Po). Fotografia de l'autor.

- Narciso Roure:³⁹ 1887,⁴⁰ 1888⁴¹

- Juan Bartomeu:⁴² 1894,⁴³ 1897,⁴⁴ 1898,⁴⁵ 1899⁴⁶

³⁹ Segurament es tracta del mateix Narciso Roure (fill legítim de Sixto Roure i de Rosa Castelló, naturals de Sant Daniel), que va estar casat l'any 1872 amb Rosa Mallorquí (filla legítima de Narciso Mallorquí i de Narcisca Castelló, naturals de Sant Daniel) (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 282, 318, 359, 451).

⁴⁰ *Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, Ultramar, Estados hispano-americanos y Portugal*, 1887, p. 1.099.

⁴¹ *Ibid.*, 1888, p. 1.109.

⁴² Es tracta del mateix Juan Bartomeu (de Sant Feliu i veí de Sant Daniel; fill legítim de Juan Bartomeu, de Sant Feliu, i de Rosa Pons, de Garrigues), que va estar casat l'any 1863 amb Margarita Roure (filla legítima de Francisco Roure, de Sant Daniel, i de Maria Planas, de Cornellà) (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 147, 167, 201, 225; ADG 3/139 1 1 1, Mtram, f. 64).

⁴³ *Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, Ultramar, Estados hispano-americanos y Portugal*, 1894, p. 1.372.

⁴⁴ *Ibid.*, 1897, p. 1.352.

⁴⁵ *Ibid.*, 1898, p. 1.363.

⁴⁶ *Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, sus colonias Cuba, Puerto Rico y Filipinas, Estados hispano-americanos y Portugal*, 1899, p. 1374.

Figura 8: Signatures dels alcaldes en ordre alfabètic (Pu-T). Fotografia de l'autor.

- Pedro Serra:⁴⁷ 1900,⁴⁸ 1901,⁴⁹ 1902,⁵⁰ 1903⁵¹
- José Sarrats (figura 8-17):⁵² 1/1/1901-3/11/1901

⁴⁷ Pedro Serra era fill de Esteban Serra (natural de Sant Miquel de Fluvià; fill de José Serra, natural de Vilaür, i de María Vila, natural de Sant Miquel de Fluvià) i de Rosa Mundet (de Sant Daniel; filla legítima de Francisco de Asís Mundet i de Rosa Planas, naturals de Sant Feliu) (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 23); i va estar casat amb Narcisa Sarriera (filla legítima de Lorenzo Sarriera, natural de Sant Daniel, i de Dolores Bordas, natural de Santa Eugènia).

⁴⁸ *Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, sus colonias Cuba, Puerto Rico y Filipinas, Estados hispano-americanos y Portugal*, 1900, p. 1404.

⁴⁹ *Ibid.*, 1901, p. 1.428.

⁵⁰ *Ibid.*, 1902, p. 1.579.

⁵¹ *Ibid.*, 1903, p. 1.687.

⁵² José Sarrats o José Sarrats y Coll (natural de Sant Julià de Ramis; pagès) era fill legítim de Juan Sarrats Bahí (fill legítim de Joan Serrats, de Sant Julià, o Juan Sarrats i de Serafina Vahí, de Colomers) i de Rosa Coll y Rigau; i va estar casat amb Francisca Vilá o Francisca Vilá y Roca (natural de Cartellà). Hi ha una dispensa de proclames matrimonials de José Sarrats i Francisca Vila, del 5/2/1880 (ADG); i José Sarrats, la seva esposa i els seus pares apareixen al padró d'habitants de Sant Julià de Ramis el mateix any, vivint a casa de José Galí (AHG170-3-T2-888).

- Esteban Seriniá, o Esteban Seriniá y Serra (figura 8-19):⁵³ 12/1/1902-1/11/1903, 1904,⁵⁴ 1905,⁵⁵ 1906,⁵⁶ 1908,⁵⁷ 1909⁵⁸
- Pedro Roca Martí (figura 8-16):⁵⁹ 1/1/1904-27/11/1904, 20/8/1905-5/11/1905
- José Pericot y Angelats (figura 7-10.a)⁶⁰ (accidental): 22/1/1905
- Juan Serra, o Juan Serra Sarriera (figura 8-20):⁶¹ 21/1/1906-20/6/1909
- José Sarrats (figura 8-17): 8/8/1909-24/3/1912

⁵³ Esteban José Juan Seriniá era fill legítim de Juan Seriniá (de Sant Feliu de Girona; fill legítim de José Serinyá, natural de Sant Gregori, i de María Carreras, natural de Sant Daniel) i d'Isabel Serra (natural de Sant Daniel; filla legítima de Estevan Serra, natural de Fluvià, i de Rosa Vivas), nascut el 13/4 i batejat el 14/4/1852 a l'església de Sant Sadurní de Palol d'Onyar (ADG 3/137 1 1 1, B5, f. 71); i va estar casat amb Teresa Vilana (natural de Vilopriu; filla legítima de Juan Vilana, natural de Pujals dels Pagesos, i de Clara Vila, natural de Sant Esteve de Llémena) (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 499).

⁵⁴ *Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, sus colonias Cuba, Puerto Rico y Filipinas, Estados hispano-americanos y Portugal*, 1904, p. 1.755.

⁵⁵ *Ibid.*, 1905, p. 1.878.

⁵⁶ *Ibid.*, 1906, p. 2.138.

⁵⁷ *Ibid.*, 1908, p. 2.302.

⁵⁸ *Ibid.*, 1909, p. 2.370.

⁵⁹ Pedro Juan José Roca y Martí era fill legítim de Juan Roca (fill legítim de Pedro Roca, natural de Viladasens, i de Rosa Heras, natural de Camallera) i de Francisca Martí (filla legítima de Gregorio Martí i d'Ana Clavaguera, naturals de Viladasens), nascut el 8/5 i batejat el 9/5/1852 a Viladasens (ADG 3/382 1 1 1, B3, f. 6), i va estar casat l'any 1874 a Viladasens amb Maria del Carmen Sala y Bosch (filla legítima de Pedro Sala, natural de Viladasens, i de Rosa Bosch, natural de Sant Mori) (ADG 3/382 1 1 1, M2, f. 24v-25).

⁶⁰ José Joaquín Narciso Pericót y Angelats era fill legítim de Luis Pericót (picapedrer; fill legítim de Domingo Pericót, de Sant Daniel, i de Rosa Bonet, de Santa Eugènia) i de Catalina Angelats (de Llorà; filla legítima de Francisco Angelats i de Magdalena Espluga), nascut i batejat el 25/4/1868 a Sant Daniel (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 216); i va estar casat amb Rosa Poater Terrench (filla legítima de Daniel Poater, natural de Sant Daniel, i de Teresa Terrench, natural de Montfullà).

⁶¹ Juan Narciso José Serra Sarriera era fill legítim de Pedro Serra (llaurador, fill legítim de Esteban Serra, natural de Sant Miquel de Fluvià, i de Rosa Mundet, de Sant Daniel) i de Narcisca Sarriera (filla legítima de Lorenzo Sarriera, natural de Sant Daniel, i de Dolores Bordas, natural de Santa Eugènia), nascut el 4/1 i batejat el 6/1/1874 a Sant Daniel (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 293); i va estar casat amb Dolores Roca y Sala (natural de Viladasens; filla legítima de Pedro Roca i de María del Carmen Sala, naturals de Viladasens) l'any 1897 (ADG 3/139 1 1 1, Mtram, f. 174).

- Narciso Pórtulas y Oller (figura 7-11);⁶² 29/4/1912-28/9/1913
- Narciso Puaté y Vidal (figura 8-12);⁶³ 1/1/1914-26/12/1915
- Juan Serra, o Juan Serra Sarriera (figura 8-20): 1/1/1916-30/12/1917
- Francisco Oriol, o Francisco Oriol Parleris (figura 7-8);⁶⁴ 1/1/1918-14/3/1920
- José Pericot Angelats (figura 7-10.a): 1/4/1920-2/10/1923
- Juan Sarrats Vila, o Juan Sarrats (figura 8-18);⁶⁵ 2/10/1923
- Pedro Andreu, o Pedro Andreu Mundet (figura 7-1);⁶⁶ 2/10/1923-10/2/1924

⁶² Narciso Pórtulas y Oller (natural de Sarrià) o Narciso Pórtulas Ollé (*Boletín Oficial Extraordinario de la Provincia de Gerona*, Girona, 24/5/1910, p. V) era fill legítim de Joaquín Pórtulas y Mateo i de Carmen Oller y Ciurana (de Vilablareix), i va estar casat l'any 1907 amb María Ginesta y Garrigolas (filla legítima de Narciso Ginesta y Oriol i de Dolores Garrigolas y Bordas, naturals de Sant Daniel) (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 586v; ADG 3/139 1 1 1, Mtram, f. 221).

⁶³ Narciso Salvador José Poater Vidal era fill legítim de Salvador Poater (llaureador, fill legítim de Benito Poater, de Sant Daniel, i de Teresa Carós, de Santa Coloma de Farners) i de Joaquina Vidal (natural de Sant Daniel, filla legítima de José Vidal i de María Serviá, de Sant Feliu), nascut el 24/10 i batejat el 25/10/1864 al poble de Sant Daniel (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 172); i va estar casat amb Margarita Roure Mascort (filla legítima de Martín Roure, natural de Sant Daniel, i de Teresa Mascort, natural de Palol d'Onyar).

⁶⁴ Francisco Antonio José Oriol y Parleris era fill legítim de Narciso Oriol, o Narciso Oriol y Coll (picapedrer de Sant Daniel, fill legítim d'Esteban Oriol, de Sant Feliu de Girona, i de Margarita Coll, de Cassà de la Selva) i de Teresa Parleris (natural de Romanyà, filla legítima de Tomás Parleris, natural de Castell d'Aro, i de María Galí, natural de Calonge o de Romanyà de la Selva), nascut el 16/1 i batejat el 18/1/1883 a Sant Daniel (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 419); i va estar casat amb Narcisca Canals y Serra (filla legítima de José Canals y Oriol i de Dolores Serra y Sarriera).

⁶⁵ Juan Sarrats Vilá o D.ⁿ Juan Sarrats Vilá era fill legítim de José Sarrats i de Francisca Vilá; primer va estar casat amb María Fàbrega Canals (natural de Sant Gregori, filla legítima de Juan Fàbrega, natural de Sant Gregori, i de Dolores Canals, natural de Llorà) (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 570, 579v); i per segona vegada va estar casat l'any 1914 a Girona amb Juana Pujadas Coll (natural i veïna de Sant Gregori, filla legítima de Juan Pujadas Prunell i d'Àngela Coll Pardás) (ADG 3/133 1 1 1, M9, f. 147v, n. 165).

⁶⁶ Pedro Juan José Andreu Vivas, després cognomenat Andreu Mundet, era fill legítim de Juan Andreu (de Palol d'Onyar; fill legítim de Narciso Andreu, de Llambilles, i de María Serriá, de Sant Feliu) i de Clara Vivas, també coneguda com a Clara Mundet (de Sant Daniel, filla legítima de Tomás Mundet, de Sant Daniel, i de Clara Mascort, de Palol d'Onyar), nascut el 21/10 i batejat el 22/10/1877 a l'església de Palol d'Onyar (ADG 3/137 1 1 1, B5, f. 223-224).

- Mateu Bordas Vilanova (figura 7-2):⁶⁷ 26/3/1924-2/1/1927
- Daniel Llinás, o Daniel Llinás Planas (figura 7-6):⁶⁸ 2/1/1927-16/12/1929
- Mateu Bordas Vilanova (figura 7-2): 3/2/1931-3/4/1931
- José Pericot Angelats (figura 7-10.b): 19/4/1931-25/5/1933
- Enrique Pumarola Culubret (figura 8-13)⁶⁹ (segurament, accidental):
3/7/1931
- Jaume Bosch Sala (figura 7-3)⁷⁰: 25/5/1933-1/2/1934
- Mateo Bordas Vilanova (figura 7-2): 1/2/1934-30/6/1936

⁶⁷ Mateu Bordas Vilanova o Mateu Bordas i Vilanova (*Los Sitios. Diario del Movimiento*, n. 8.015, 11/4/1969, p. 2) era fill legítim d'Eulogio Bordas (picapedrer de Sant Daniel, moltes vegades secretari de l'Ajuntament de Sant Daniel; fill legítim de Pedro Bordas, de la parròquia de Sant Feliu, i de Lucía Deu, natural de Campllong) i de Catalina Vilanova (natural de Llançà; filla legítima de Mateu Vilanova i de Margarita Palet, llauradors) (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 433); i era nascut el 23/10/1885 a Girona (AMG, Fons Ajuntament de Sant Daniel, RG44245 (2/16), Actes del ple municipal, 1903-1906, f. 31v). Va estar casat amb Manuela Canals i Garrigolas (*Los Sitios. Diario del Movimiento*, n. 8.015, 11/4/1969, p. 2), filla legítima de Pedro Canals (fill legítim de Juan Canals i de Maria Oriol, naturals de Sant Daniel) i de Narcisa Garrigolas (filla natural de Narciso Garrigolas, de Girona, i de Carmen Sarriera, natural de Sant Daniel) (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 405, 435, 474, 482, 486, 487v, 493v-494, 512v, 525).

⁶⁸ Daniel Tomás José Llinás Planas era fill legítim de Daniel Llinás (fill legítim de Gerónimo Llinás, de Sant Daniel, i de Catalina Falgueras, de Vilanna) i de Genoveva Planas (filla legítima de Pedro Planas, natural de Palol de Revardit, i de María Turón, de Riudellots de la Selva), nascut l'11/8 i batejat el 14/8/1870 a Sant Daniel (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 253). Va estar casat l'any 1900 a Sant Daniel amb Maria Sala y Durán (natural de Peralada; filla legítima de Miguel Sala y Turbau i de María del Carmen Durán) (ADG 3/139 1 1 1, Mtram, f. 186).

⁶⁹ Enrique Pumarola Culubret era fill de Jaime Pumarola y Feliú (natural i veí del Carme de Girona; fill legítim de Sebastián Pumarola, de Pont de Molins, i de Rosa Feliú, de Girona) i de Margarita Colubret i Tudosa (natural de Barcelona; filla legítima de Lorenzo Colubret, natural de Figueres, i de Rosa Tudosa, natural de Guissona), casats l'any 1904 a Girona (ADG 3/133 1 1 1, M9, f. 5, n. 16). Enrique Pumarola Culubret era membre de la Jefatura de Milicias de FET y de las JONS l'any 1939 (*El Pirineo. Diario al servicio de España y del Caudillo*, Año 1, n. 22, 11/5/1939, p. 2); i va ser nomenat secretari de l'Ajuntament de Palol de Revardit l'any 1948 (*Chut*, 20/5/1948, p. 2).

⁷⁰ Jaime Francisco Domingo Bosch Sala era fill legítim de Jaime Bosch Ballada (natural del Pont Major, fill legítim de Jaime Bosch Menció i de Consuelo Ballada, del Pont Major) i d'Encarnación Sala Ballada (natural de Girona, filla legítima de Francisco Sala, del Pont Major, i de Matilde Ballada, de Sant Celoni), nascut el 30/5 i batejat el 7/6/1909 a Sant Daniel (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 572v). Va estar casat el 16/4/1931 a Bordils amb Montserrat Grau Capdeferro (filla legítima de Tomás Grau i de Teresa Capdeferro) (ADG 3/37 1 3 1, M4, f. 114).

- Baldiri Llinás i Sala (figura 7-5):⁷¹ 15/11/1934, 6/10/1935, 5/4/1936, 5/6/1936, 5/7/1936
- Jaume Bosch Sala (figura 7-3): 30/7/1936
- Josep Palahí o Josep Palahí Poater (figura 7-9)⁷² (segurament, accidental): 28/8/1936
- Jaume Bosch Sala (figura 7-3): 25/10/1936-22/1/1939
- Mateo Bordas Vilanova (figura 7-2): 30/6/1939-4/12/1956
- Juan Mallorquí Riera (figura 7-7)⁷³ (accidental): 31/1/1943, 20/4/1943, 16/8/1943
- Vicente Cánovas, o Vicente Cánovas Soler (figura 7-4)⁷⁴ (segurament, accidental): 29/9/1945
- Agustín Quintana Fajá (figura 8-14)⁷⁵ (accidental): 11/3/1954, 26/11/1956-31/12/1956, 5/2/1957-2/2/1958

⁷¹ Baudilio Lorenzo Daniel Llinás y Sala era fill legítim de Daniel Llinás Planas i de Maria Sala Duran, nascut el 22/3 i batejat el 25/3/1903 a l'església de Sant Daniel (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 542-542v). Va estar casat amb Mercedes Guanter y Olivera (natural de Vilafranca del Penedès, filla legítima de José Guanter i de Catalina Olivera).

⁷² José Narciso Jaime Palahí Poater era fill legítim de Pedro Palahí (natural de Campdorà; fill legítim de Narciso Palahí, natural de Campdorà, i de Rosa Mallorquí, natural de Sant Daniel) i de Rosa Poater (natural de Sant Daniel; filla legítima de Benito Poater i de Rosa Serra, naturals de Sant Daniel), nascut l'1/12/1901 i batejat l'1/1/1902 a l'església parroquial de Sant Daniel (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 534). Va estar casat el 9/7/1931 al Mercadal de Girona amb Marina Julià Vendrell (natural de Sant Esteve de Llémena; filla legítima de Bartolomé Julià y de Carmen Vendrell).

⁷³ Juan Luis Narciso Mallorquí Riera era fill legítim de Juan Mallorquí (natural de Sant Daniel, fill legítim de Juan Mallorquí, de Sant Daniel, i de Margarita Bartomeu, de Palol d'Onyar) i de Rosa Riera (natural de Campdorà; filla legítima de Juan Riera, natural de Parlavà, i d'Ana Arboret, de Riudellots de la Selva), nascut el 2/11 i batejat el 3/11/1888 a la parròquia de Sant Daniel (ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 483). Va estar casat el 24/5/1919 a Sant Daniel amb Emilia Bonet Padrés (natural de Madremanya; filla legítima de Miguel Bonet i de Rosa Padrés, residents a Sant Martí Vell) (ADG 3/139 1 1 1, Mtram, f. 271).

⁷⁴ Vicente Cánovas y Soler era fill legítim de Leopoldo Cánovas i d'Ana Soler (AMG, FASD, RG44258 (1/3), Classes passives, Assegurança personal). Com Vicenç Cánovas Soler, amb un segell d'agència administrativa l'any 1936 (AMG, FASD, RG44282 (4/10), Impost de cèdules personals, 1936); i es troba com a "*gestor administrativo colegiado*", l'any 1943 a Girona (AMG, FASD, RG44318 (9/15), Resums de liquidacions d'articles rebuts, Establiments, 1943).

⁷⁵ Agustín Quintana Fajá dirigia l'Escola Unitària de Nens de Sant Daniel els cursos 1951-1952, 1954-1955 (AMG, FASD, fons Escola Pública de Sant Daniel, 1939-1960).

- Luis Torres Soler (figura 8-22) (accidental): 2/2/1958-30/4/1958
- Mateu Bordas Vilanova (figura 7-2): 25/4/1958-30/4/1958
- Nicolás Regás Claparols (figura 8-15):⁷⁶ 30/4/1958-30/6/1963

A les figures 7 i 8 es pot observar les signatures dels governants ressenyats en aquest treball:

UNA BREU ANÀLISI

Les persones a càrrec de l'Ajuntament de Sant Daniel van ser gestors del patrimoni d'aquest poble, però, a més, el representaven. El que és significatiu de la majoria és que en el seu caràcter d'administradors no tenien més formació que la de ser pagesos i veïns, els quals s'interessaven per la millor evolució de la seva societat, buscant el bé comú. És clar que tampoc és una cosa de caràcter excepcional, ja que molts altres llocs van tenir dinàmiques molt similars. D'excepcions n'hi va haver, és clar.⁷⁷

Resulta d'interès notar que les persones participants en la vida política de la vall de Sant Daniel eren més aviat un grup petit, amb caràcter constant. La secretaria de govern de l'Audiència Territorial de Barcelona l'any 1912, per exemple, publica la relació dels nomenaments del fiscals i suplents per Sant Daniel: Eulogio Bordas Deu (fiscal), Daniel Llinás Planas (suplent), i Francisco Oriol Parderis, Jaime Bosch Ballada, Mateo Bordas Vilanova, Pedro Serrat Vila, José Poaté Tarrenchs i Tomás Mundet Selva (adjunts).⁷⁸ I heus aquí que Eulogio Bordas Deu era el pare de Mateu Bordas Vilanova (qui va ser alcalde de Sant Daniel); Daniel Llinás Planas (ell mateix va ser alcalde de Sant Daniel); Francisco Oriol Parderis és el mateix Francisco Oriol Parleris (qui va

⁷⁶ Nicolás Regás Claparols era fill legítim de Martín Regás Catá (natural del Pont Major, fill legítim de Nicolás Regás Riera, natural de Mataró, i de Francisca Catá Catá, natural d'Arenys de Munt) i d'Asunción Claparols Franquesa (natural de Serinyà, filla legítima de Javier Claparols Gatiella, natural de Sant Joan les Fonts, i de Matilde Franquesa Llach, natural de Vilablareix) (ADG 3/138 1 1 1, B4, f. 159). Nicolás Regás Claparols era el propietari del Teatre Albéniz i dels bingos. Ha estat casat amb Rosa Moratones Gallego; i va morir l'any 1992.

⁷⁷ Josep Palahí Poater, per exemple, va ser qui va signar el ban que ordenava la destrucció d'imatges i objectes religiosos. AMG, FASD, RG44306 (2/10), Informes de conducta, 1939 (2/2).

⁷⁸ *Boletín Oficial Extraordinario de la Provincia de Gerona*, Girona, 5/12/1912, p. III.

ser alcalde de Sant Daniel); Jaime Bosch Ballada és el pare de Jaume Bosch Sala (qui va ser alcalde de Sant Daniel); Pedro Serrat Vila és probablement el mateix Pedro Serrats Vilá (fill de José Sarrats, alcalde de Sant Daniel; i germà de Juan Sarrats Vila, alcalde de Sant Daniel); José Poaté Tarrenchs és el germà de Rosa Poater Terrench (casada amb José Pericot y Angelats, alcalde de Sant Daniel); i Tomás Mundet Selva és net patern d'un Tomás Mundet (i una filla del primer matrimoni del darrer Tomás Mundet era el pare de Clara Mundet, dona de Pedro Andreu, alcalde de Sant Daniel). El que exemplifica el cas anterior és que els participants en la política municipal de Sant Daniel a inicis del segle XX eren un grup més aviat reduït, amb famílies que participaven d'una generació a l'altra. El caràcter de població reduïda potser generaria un resultat molt similar a aquest anterior, si es consideressin els regidors de l'Ajuntament, per dir un exemple.

Dels inicis del segle XX se'n rescata una notícia que explica que hi va haver alcaldes amb nomenament reial: *“Esta mañana el ministro de la Gobernación señor Lacierva, ha dicho que son muy pocos los nombramientos de alcalde de real orden que le restan por firmar, pues la mayor parte de los que no han sido nombrados, los dejará para que los elijan los ayuntamientos”*.⁷⁹ No hi ha dades en aquest sentit respecte als que van regir Sant Daniel.

De les vint-i-quatre persones que consten com a alcaldes o presidents alcaldes del poble (en aquest compte s'eximeix Garrigolas, per no haver-hi constància expressa del càrrec), 8,3% són del segle XIX i 91,6% del segle XX. S'han identificat genealògicament 22 persones (el 91,6%).

Crida l'atenció la variada composició genealògica dels alcaldes, vinculats a altres localitats ben diferents de Sant Daniel. Això té a veure amb la gran mobilitat dels segles passats en aquestes societats, comuna fins i tot per a diferents estrats socials. Vet aquí potser l'origen dels seus diversos corrents de pensament polític.

Hi ha casos d'alcaldes els fills dels quals també van exercir el càrrec, com José Sarrats i el seu fill Juan Sarrats Vila (de Sant Julià de Ramis) o Daniel Llinàs Planas i el seu fill Baldiri Llinàs Sala (de Sant Daniel).

Quant a l'origen patrilíneal dels alcaldes (és a dir, l'origen de les seves famílies per via paterna), la majoria són de Sant Daniel (33,3%), de Sant Julià de Ramis (8,3%), i després un gran grup de llocs amb un sol representant,

⁷⁹ *La Lucha. Diario de la tarde de avisos y noticias*, Año XXXIX, Nº 9762, 26/6/1909, p. 3.

com ara Campdorà, Fluvià, Llambilles, el Pont Major, Sant Feliu, Sant Gregori, Vilablareix, Figueres, Vilaür i Viladasens (4,16% cadascun). Lamentablement, hi ha un grup de persones l'origen familiar de les quals es desconeix (16,6%), però el que és clar és que els alcaldes de Sant Daniel en termes generals provenien de les famílies d'aquest veïnatge (37,5%), majoritàriament persones nascudes a Sant Daniel (45,8%), o als seus termes (29%), o les mares o avis materns estaven radicats a la vall (58,3%).

Entre totes les persones nascudes a Sant Daniel (50% del total), convé notar l'ascendència de la família Llinàs (16,65%): no únicament Daniel Llinàs Planas i el seu fill Baldiri tenien un enllaç comú, sinó també Sebastián Garrigolas (la seva mare era una Llinàs), i Pedro Mundet (el seu avi Tomás Mundet era fill de un altre Tomás Mundet, i de Teresa Llinàs). No sembla que aquest fet correspongui a una casta local dedicada a la política (cosa que s'ha demostrat que va existir en diferents llocs i continents), sinó que sembla tenir la causa de l'influx al petit lloc on residien els veïns de la vall.⁸⁰

Fins i tot l'ascendència de les parelles d'alguns alcaldes es troba als Llinàs: Dolores Garrigolas y Bordas (la sogra de l'alcalde Narciso Pórtulas y Oller) era filla del probable alcalde Sebastián Garrigolas,⁸¹ Manuela Canals i Garrigolas (la senyora de Mateu Bordas Vilanova) era neta paterna de Narciso Garrigolas i de Rosa Llinàs; i també es verifica l'ascendència d'alcaldes en las dones d'altres alcaldes: Dolores Roca y Sala (filla de l'alcalde Pedro Roca) es va casar amb Juan Serra Sarriera (ell mateix alcalde de Sant Daniel; i a més fill de l'alcalde Pedro Serra).

Altres orígens genealògics de les parelles dels alcaldes tenien orígens molt dissímils i fins i tot relativament llunyans, d'acord amb la mobilitat social que ja s'ha esmentat més enrere. Així per exemple: l'ascendència de l'esposa d'Esteban Serriñá (de Pujals dels Pagesos), de l'esposa de Daniel Llinàs Planas (de Peralada), de l'esposa de Josep Palahí Poater (de la vall del Llémene), la de les àvies de José Pericot (de Llorà, i de Montfullà), de Nicolás Regás Claparols (d'Arenys de Munt, i de Sant Joan les Fonts), etc. Aquesta multitud d'orígens geogràfics de procedència evidencien una dinàmica poblacional en què les migracions internes eren més freqüents del que se sol creure.

⁸⁰ La difusió dels Llinàs es pot trobar emparentant amb més famílies de la regió, com amb Rosa Llinàs (casant-se el 1877 amb Llach), Mariàngela Llinàs (casant-se el 1902 amb Bartomeu), Carmen Llinàs (casant-se el 1923 amb Mallorquí), etc. Això dona més pes a la idea de la transversalitat de la família en la seva àrea d'influència.

⁸¹ ADG 3/139 1 1 1, B3/C, f. 136.

Sobre la durada dels seus mandats, si bé els alcaldes es nomenaven anualment, i una persona no podia ser reelegida fins després de dos anys, la realitat indica que això no es verificava plenament (potser per no haver-hi dins de la població persones més idònies o interessades, que els que ocupaven els càrrecs).⁸²

S'espera que aquestes informacions tinguin utilitat per a veïns i descendents d'aquests individus, interessats en els seus orígens, així com per a investigadors en general.

DARRERE DELS NOMS

Darrere les insígnies del càrrec d'alcalde hi ha noms; i darrere d'ells hi ha persones, amb vides i avatars personals, pocs els coneguts i alguns directament silenciats. D'entre elles, cal destacar la figura de Mateu Bordas Vilanova, d'intensa activitat política a l'alcaldia de Sant Daniel, a la qual després hi va afegir la sindical. La seva residència era anomenada Can Barraqueta.

Una altra persona que val la pena destacar és Daniel Llinàs Planas —amic de Mateu Bordas Vilanova i el seu tinent d'alcalde—, notable pagès amb activitat política (se'l troba com a vocal, síndic, regidor, integrant de la junta d'instrucció pública, membre de la comissió de Foment i Obres Públiques, president de la comissió electoral, fiscal suplent, etc.) des d'almenys l'any 1901 (potser des d'abans, però no es conserven actes de l'Ajuntament d'aquelles dates), va ser un acèrrim defensor de la permanència de Sant Daniel com a municipi independent de Girona⁸³ (deia, entre els seus arguments, que els impostos augmentarien, en cas d'incorporar-se el poble a la ciutat,⁸⁴ cosa que sembla haver succeït), i la seva família va ser una gran i estreta col·laboradora del monestir de Sant Daniel (on a més professava

⁸² Als inicis de la dècada de 1910 per exemple, la composició dels districtes era: Sant Daniel (cap de districte), amb 94 edificis i 398 habitants; Vila-roja, amb 21 edificis i 101 habitants; i Montjuïc, amb 29 edificis i 123 habitants. Però d'aquests 622 habitants de fet i dret esmentats, només 141 sabien llegir i escriure (Botet y Sisó, [1911], p. 378-379).

⁸³ Hi va a haver tres intents d'annexió de Sant Daniel a Girona: el 1867, el 1944, i finalment el 1963 (Dalmau i Corominas, 1993, p. 101).

⁸⁴ Maria Rosa Manel·la Llinàs, comunicació personal (agost de 2023).

una filla seva com a monja). Ell era “de missa”, membre del Círcol Catòlic d'Obrers de Girona, i està registrat diverses vegades en suport de manifestos religiosos. Residia a Can Llinàs amb la família des de generacions; i consta com a alcalde (de vegades accidental), durant el període de la dictadura de Primo de Rivera.

Tant Mateu Bordas Vilanova com Daniel Llinàs Planas eren monàrquics i catòlics, i hi ha mostres de les preocupacions d'aquests aspectes en diversa documentació. Així, per exemple, a inicis de la dècada de 1930 es pot llegir en actes:

Per últim, el senyor Alcalde en Josep Pericot promet a don Mateu Bordas que tal com ha demanat conservarà baix la seva custòdia l'imatge del Sagrat Cor de Jesús el que demana segueix protegint aquest poble ja que els ideals democràtics del actual Regim no estan ni poden estar en contra de la Religió i Doctrina de Jesucrist; pero que si per qualsevol circumstancia de força major, es veïés obligat a treure l'imatge del Sagrat Cor de Jesús del saló de sessions la portará a casa del senyor Rector o a la del propi senyor Bordas (19/4/1931).

Cinc anys més tard es fa una dubtosa “*acta legitime*” (*sic*), on els membres del Comitè Antifeixista de Sant Daniel d'acord amb el llavors alcalde decideixen “Anar a un bloqueig de capital que posseïx el ciutadà d'aquest poble Mateu Bordas Vilanova i la seva muller per ésser monàrquic, per tant, contrari al règimen republicà i havent desaparegut de la població ignoranse el seu parader” (1/9/1936), béns i diners personals que són traspassats a l'Ajuntament (20/10/1936).⁸⁵ Mateu Bordas Vilanova va seguir endavant, sense perdre les seves conviccions, sent cap de la Unió Monàrquica Nacional,⁸⁶ caixer de la Cooperativa Vitivinícola Llananense,⁸⁷ president de l'associació Centro Cultural de Llançà, de la Parroquia de San Vicente⁸⁸, president de la Cofradía de la Santa Faz,⁸⁹ etc. Anys després d'aquestes circumstàncies, Mateu Bordas Vilanova va ser declarat alcalde honorari de Sant Daniel, “*en demostración y gratitud a los excelentes servicios prestados al frente de la Alcaldía-Presidencia de este Ayuntamiento durante el período de más de 34 años, reconociendo así sus buenas dotes de gobernante y cariño demostrado a*

⁸⁵ AMG, FASD, RG44249, Expedients de secretaria.

⁸⁶ AMG, FASD, RG44306 (1/10), Informes de conducta, 1939 (1/2), 27/4/1939.

⁸⁷ Farella. *Revista de Llançà*, n. 3, agost 1996, p. 31.

⁸⁸ Farella. *Revista de Llançà*, n. 6, gener 1998, p. 11.

⁸⁹ *Los sitios. Diario del Movimiento*, n. 8.015, Girona, 11/4/1969, p. 3.

toda la poblaci3n” (13/6/1958).⁹⁰ El nomenament va ser a proposta del regidor Luis Torres Soler, i va ser votat per unanimitat de tots els senyors regidors assistents a la reuni3. Mateu Bordas Vilanova va morir l’any 1969 a Sant Daniel.⁹¹

La hist3ria de Daniel Llin3s Planas —un home molt tranquil i un pag3s summament treballador— va ser tanmateix m3s trista que la del seu amic. En els temps de la Segona Rep3blica, tot va evolucionar malament per a ell. Consta que Daniel Llin3s “denunci3 a la gu3rdia civil que li havien furat, la nit passada 14 gallines i 6 conills”⁹², i despr3s de dos mesos es denuncia novament que “La nit passada entraren lladres a la casa de pag3s de St. Daniel habitada per Daniel Llin3s i s’emportaren trentaquatre gallines i dos parells de pollastres. Els malfactors alçapremaren una porta i desbotaren alguns panys per a portar a cap el robatori” (1932).⁹³ La seva f3milia —vigilada pel Comit3 Central de Mil3cies Antifeixistes de Catalunya, que aleshores tenia menys d’un mes de creaci3— havia rebut diverses visites al llarg del mes d’agost del 1936: demanant-los “els interessos del monestir” i registrant la casa; una altra vegada s’hi quedaren a dinar i requisaren diverses coses; per3 el 17 d’agost a la una de la matinada els milicians es tornaren a presentar per endur-se el pare i el fill a declarar. Prop de Celr3, “*en la carretera de Gerona a Palam3s, al hect3metro 7 del quil3metro 6*”,⁹⁴ els feren baixar, els dispararen, i mataren el pare.⁹⁵ El seu fill Baldiri, a qui de res li va servir ser de la Unió Agr3ria,⁹⁶ va escapar ferit i va c3rrer amb la mateixa sort que el pare poc temps despr3s. Pocs dies despr3s d’aquests fets lamentables va arribar el rumor que havia estat un error capturar i matar aquestes persones,⁹⁷ cosa

⁹⁰ AMG, FASD, RG44245 (15/16), Actes del ple municipal, 1956-1960, f. 48v.

⁹¹ *Los Sitios. Diario del Movimiento*, n. 8.015, Girona, 11/4/1969, p. 2; *Los Sitios. Diario del Movimiento*, n. 8.324, Girona, 9/4/1970, p. 3.

⁹² *Diari de Girona*, any XLIV, n. 233, 19/10/1932.

⁹³ *Ibid.*, n. 284, 21/12/1932.

⁹⁴ RC Celr3, Defuncions 1936, tom 33, f. 53, n. 18.

⁹⁵ AMSDG (Arxiu del Monestir de Sant Daniel de Girona), MSDG (Fons del Monestir de Sant Daniel de Girona), C108 n3m. 6, p. 18, 25: Temps de guerra. 1936-1939, 8 de maig de 1977 (*apud* Brugu3s Massot, 2017, p. 294, que s’equivoca en les dades).

⁹⁶ La Unió Agr3ria va ser una federaci3 de sindicats camperols lleidatans, fundat pel Bloc Obrer i Camperol, una organitzaci3 pol3tica espanyola d’ideologia marxista (Bons3n Avent3n, 1994, p. 244).

⁹⁷ Maria Rosa Manel-la Llin3s, comunicaci3 personal (juny de 2014).

que es presenta molt poc creïble. De qualsevol manera, ja no importava absolutament gens ni mica: el mal estava fet per sempre, i va sumir la família en la desgràcia econòmica i la tristesa més profunda. Daniel tenia 66 anys i el seu fill, 33. Els seus únics delictes van ser tenir conviccions personals diferents del règim polític totalitari de Companys; els seus càstigs van ser les seves innocents vides. Per ells va ser convocat un prec (22-23/4/1939),⁹⁸ i a Daniel Llinàs Planas se li va fer un solemne homenatge en sufragi de la seva ànima (28/4/1939 a la Santa Església Catedral Basílica, des d'on es van conduir les restes mortals al cementiri de la ciutat).⁹⁹ Tot això, per descomptat, no mentre el seus botxins van estar al poder.

Aquests exemples anteriors ensenyen com els alcaldes van estar tan exposats a les circumstàncies polítiques globals i locals com qualsevol altre veí, potser encara van ser objectius de més fragilitat i desempament, en el seu caràcter de figures públiques. És conegut també que de vegades les persones patien, pel fet d'haver-se oposat a veïns militants, els qui per picabaralles o enveges personals, aprofitaven l'ocasió per donar-los persecució i mort. En tot cas, la confiscació d'actius, el desallotjament forçat, la repressió religiosa als creients catòlics (no només cap als capellans o a les monges) i la iconoclàstia cap a les coses sagrades, van ser fenòmens històrics objectius emmarcats en la dècada de 1930, exacerbats al bàndol republicà, i part d'un passat encara traumàtic per a un sector de la societat, que no acaba de fer una lectura honesta de la història nacional: el resultat d'aquesta època fosca és que la intolerància dels uns va ser el disparador per a la intolerància dels altres. "La història passa dues vegades", diu Hegel. "Una vegada com a tragèdia i l'altra com a farsa", hi afegeix Marx. Queda esperar que, en això, no hi hagi cap repetició.

Cal constatar que en aquelles èpoques passades (igual que actualment) no existia un pensament monolític, un discurs monocultural i una societat monocolor de "pensament únic" (segons deia Schopenhauer), una cosa que moltes vegades s'intenta fer creure: la gent era tan diferent de com ho és avui...

Finalment, tornant als alcaldes i ja aviat al punt final, algunes de les persones que van tenir l'ofici d'alcalde ho van fer en caràcter accidental i eren tinentes d'alcalde, vocals, regidors, interventors, etc. Tots tenien implicació

⁹⁸ Gentileza de Maria Rosa Manel·la Llinàs (maig de 2024).

⁹⁹ *El Pirineo*, any 1, n. 10, 27/4/1939.

sociopolítica a la seva societat. La majoria de les vint-i-quatre persones registrades en total al càrrec al llarg del convuls segle XX van ser —sense cap dubte— veïns compromesos amb el seu lloc, i sembla de justícia que els seus noms i les seves històries no s'oblidin.

ANNEX DE LLOCS GEOPOSICIONATS D'INTERÈS (WGS84)

Ajuntament de Sant Daniel (fins 1901) = Plaza de la Constitución = Plaça de la Sardana (figura 3): 41°59'15.3"N, 2°50'20.36"E.

Ajuntament de Sant Daniel (1901-1917) = Can Carreras (figura 4): 41°59'22.09"N, 2°50'17.99"E.

Ajuntament de Sant Daniel (1918-1963) (figura 5): 41°59'22.87"N, 2°50'6.37"E.

Can Llinàs: 41°59'18.71"N, 2°50'38.37"E.

Can Xaco: 41°59'13.58"N, 2°50'20.45"E.

La Barraqueta: 41°59'15.08"N, 2°50'10.21"E.

Església de Sant Daniel: 41°59'18.57"N, 2°50'1.14"E.

Monestir de Sant Daniel: 41°59'18.55"N, 2°49'59.76"E.

ORIGEN DE LA DOCUMENTACIÓ CITADA

ADG = Arxiu Diocesà de Girona

ADG 3/37 1 3 1, M4 = Parròquia de Sant Esteve de Bordils, Llibre 4 de Matrimonis (1902-1934).

ADG 3/48 1 1 1, B10 = Parròquia de Sant Esteve de Caldes de Malavella, Llibre 10 de Baptismes (1881-1902).

ADG 3/133 1 1 1, M9 = Parròquia de la Catedral Mare de Déu del Carme, Llibre 9 de Matrimonis (1904-1921).

ADG 3/137 1 1 1, B5 = Parròquia de Sant Sadurní de Palol d'Onyar, Llibre 5 de Baptismes (1826-1914).

ADG 3/138 1 1 1, B4 = Parròquia de Pont Major, Llibre 4 de Baptismes (1876-1940).

ADG 3/139 1 1 1, B3/C = Parròquia de Sant Daniel (Girona), Llibre 3 de Baptismes i Confirmacions (1852-1913).

ADG 3/139 1 1 1, Mtram = Parròquia de Sant Daniel (Girona), Llibre de tramitació per a la preparació de matrimonis (1808-1931).

ADG 3/140 1 1 1, B9 = Parròquia de Sant Feliu (Girona), Llibre 9 de Baptismes (1648-1680).

ADG 3/140 1 1 1, B10 = Parròquia de Sant Feliu (Girona), Llibre 10 de Baptismes (1680-1706).

ADG 3/140 1 1 1, B14 = Parròquia de Sant Feliu (Girona), Llibre 14 de Baptismes (1801-1855).

ADG 3/382 1 1 1, B3 = Parròquia de Sant Vicenç de Viladasens (Girona), Llibre 3 de Baptismes (1851-1898).

ADG 3/382 1 1 1, M2 = Parròquia de Sant Vicenç de Viladasens (Girona), Llibre 2 de Matrimonis (1853-1948).

AHG = Arxiu Històric de Girona

AHG170-3-T2-888=Pueblo de S. Julian de Ramis. Año 1880. Cédulas de padron de vecinos.

AHG170-231-T2-12203 = 1854. Padrón de vecinos y habitantes de Gerona.

AMG = Arxiu Municipal de Girona

AMG, FASD = Fons Ajuntament de Sant Daniel.

RC = Registre Civil

RC Celrà, Defuncions 1936, tom 33.

ORIGEN DE LES SIGNATURES (FIGURES 7 I 8)

7.1. Pedro Andreu Mundet: AMG, FASD, RG44245 (7/16), Actes del ple municipal, 1920-1924, f. 87 (2/12/1923).

7.2. Mateo Bordas Vilanova: AMG, FASD, RG44278 (1/10), Contribució territorial urbana, 1933-1941 (13/11/1941).

7.3. Jaume Bosch Sala: AMG, FASD, RG44277 (7/34), Contribució industrial, 1936 (30/10/1936).

7.4. Vicente Cánovas Soler: AMG, FASD, RG45826, Llicències urbanístiques, 1944-1945 (29/9/1945).

7.5. Baldiri Llinás i Sala: AMG, FASD, RG44281 (7/28), Impost sobre vehicles de tracció mecànica, 1936 (10/1/1936).

7.6. Daniel Llinás Planas: AMG, FASD, RG45826, Impost sobre vehicles de tracció mecànica, 1927-1929 (17/7/1928).

7.7. Juan Mallorquí Riera: AMG, FASD, RG44281 (11/28), Impost sobre vehicles de tracció mecànica, 1943 (1/4/1943).

7.8. Francisco Oriol Parleris: AMG, FASD, RG44253 (5/99), Correspondència, 1918.

7.9. Josep Palahí Poater: AMG, FASD, RG44271 (1/4), Llibre d'arqueig, 1927-1952.

7.10. Josep Pericot Angelats: a) AMG, FASD, RG44294 (3/3), Cementiri, Reglament (24/9/1920); b) AMG, FASD, RG44287 (3/6), Obres d'infraestructura i serveis (8/6/1931).

7.11. Narciso Pórtulas y Oller: AMG, FASD, RG44245 (4/16), Actes de les juntes municipals, 1909-1913 (29/4/1912).

8.1. Narciso Puaté y Vidal: AMG, FASD, RG44246 (2/21), Actes de les juntes municipals, Junta d'Associats, 1912-1919, f. 13v (13/9/1914).

- 8.2. Enrique Pumarola Culubret: AMG, FASD, RG44283 (1/20), Arbitris municipals, Arbitris provincials (3/7/1931).
- 8.3. Agustín Quintana Fajá: AMG, FASD, RG44245 (15/16), Actes de las juntas municipales, 1956-1960, f. 29 (18/10/1957).
- 8.4. Nicolás Regás Claparols: AMG, FASD, RG44287 (3/6), Decrets d'Alcaldia, 1958-1962, f. 2 (25/7/1962).
- 8.5. Pedro Roca Martí: AMG, FASD, RG44246 (1/21), Actes de las juntas municipales, Junta d'Associats, 1901-1912, f. 20 (16/10/1904).
- 8.6. José Sarrats: AMG, FASD, RG44246 (1/21), Actes de las juntas municipales, Junta d'Associats, 1901-1912, f. 42 (15/8/1909).
- 8.7. Juan Sarrats Vila: AMG, FASD, RG44245 (7/16), Actes del ple municipal, 1920-1924, f. 76 (2/10/1923).
- 8.8. Esteban Serriñá y Serra: AMG, FASD, RG44246 (1/21), Actes de las juntas municipales, Junta d'Associats, 1901-1912, f. 7 (9/2/1902).
- 8.9. Juan Serra Sarriera: AMG, FASD, RG44246 (1/21), Actes de las juntas municipales, Junta d'Associats, 1901-1912, f. 25 (28/1/1906).
- 8.10. Luis Torres Soler: AMG, FASD, RG44290 (1/2), Llicències d'activitat econòmica (27) (6/3/1958).

BIBLIOGRAFIA CITADA

- Anuario-almanaque del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, de Madrid, de las provincias, de Ultramar y de los Estados hispano-americanos* (1879). Madrid: Carlos Bailley-Bailliere.
- Anuario-almanaque del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, Ultramar, Estados hispano-americanos y Portugal* (1880). Madrid: Carlos Bailley-Bailliere.
- Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de Madrid, de las provincias, de Ultramar, de los Estados hispano-americanos y de Portugal* (1881): Madrid: Carlos Bailley-Bailliere.
- Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, Ultramar, Estados hispano-americanos y Portugal* (1882). Madrid: Carlos Bailley-Bailliere.
- Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, Ultramar, Estados hispano-americanos y Portugal* (1883). Madrid: Carlos Bailley-Bailliere.
- Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, Ultramar, Estados hispano-americanos y Portugal* (1884). Madrid: Carlos Bailley-Bailliere.
- Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, Ultramar, Estados hispano-americanos y Portugal* (1885). Madrid: Carlos Bailley-Bailliere.
- Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las 400,000 señas de España, Ultramar, Estados hispano-americanos y Portugal* 1886, Madrid, Carlos Bailley-Bailliere.

- BERTRANA, Prudenci (s.d.). *El meu amic Pellini i altres contes*. Barcelona: Editorial Catalana. Disponible a <https://bdh.bne.es/bnearch/detalle/bdh0000260149> (amb probable datació del 1900).
- Boletín Oficial Extraordinario de la Provincia de Gerona*, Girona, 24/5/1910.
- Boletín Oficial Extraordinario de la Provincia de Gerona*, Girona, 5/12/1912.
- BONSÓN AVENTÍN, Anabel (1994). *Joaquín Maurín (1896-1973). El impulso moral de hacer política*, Huesca: Diputación de Huesca, Instituto de Estudios Altoaragoneses.
- BOTET Y SISÓ, Joaquim [1911]. *Geografía general de Catalunya*, tom V, Barcelona.
- BRUGUÉS MASSOT, Irene (2017). *Producció i gestió documental d'un monestir femení. Anàlisi de la funció arxiu i la gestió del claustre a Sant Daniel de Girona (1018-2017)*. [Tesi doctoral], Universitat de Barcelona.
- CLARA, Josep (1984). "El carrer de Carme Auguet", *Punt Diari*, Any VI, n. 1.653, 19/6/1984.
- CLARA, Josep (2019). *Alcaldes de Girona, 1814, 1820-1823*, Ajuntament de Girona.
- CLARÀ I VALLÈS, Tura. "Les escoles de l'Alta Garrotxa", *Quaderns de les Assemblees d'Estudis*, Vol. 2, Núm. 9 (2003), p. 15-38.
- Chut*, Sant Feliu de Guíxols, 20/5/1948.
- DALMAU I COROMINAS, Jordi (1993). "El Galligants", *Revista de Girona* N° 157, p. 98-105.
- Diari de Girona*, Año XLIV, n. 233, 19/10/1932.
- Diari de Girona*, Año XLIV, n. 284, 21/12/1932.
- El Pirineo*, "A la memoria de los Mártires por Dios y por España, sacrificados por la tiranía roja", Año 1, N° 10, 27/4/1939.
- El Pirineo. Diario al servicio de España y del Caudillo*, Año 1, n. 22, Girona, 11/5/1939.
- Farella. Revista de Llançà*, n. 3, agost 1996.
- Farella. Revista de Llançà*, n. 6, gener 1998.
- IGLESIAS, Natàlia; CARGOL, Salvador (2010). "La Vall de Sant Daniel", *Quaderns de la Revista de Girona*, n. 148, Girona, Diputació de Girona.
- Los Sitios. Diario del Movimiento*, N° 8.015, Girona, 11/4/1969.
- Los Sitios. Diario del Movimiento*, N° 8.324, Girona, 9/4/1970.
- MORATÓ Y GRAU, José (1895). "De casa (escenas gironinas)", *Certamen de 1894, Asociación Literaria de Gerona*, Girona: Imprenta y Librería de Paciano Torres.
- PANELLA I SOLER, Llorenç (1983). "La Vall de Sant Daniel", *Girona i els seus barris*, Ajuntament de Girona, pp. 225-253.
- PÉREZ, Pablo A. "Una petita col·lecció sigilogràfica de Sant Daniel", *Paratge*, 36 (2023), p. 199-215. Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària.
- Pla especial de protecció del paisatge i la vegetació característica de la Vall de Sant Daniel de Girona* (1983). Ajuntament de Girona.

